

РОДОЛЮБЕЦ СЪЗДАДЕ МУЗЕЙ НА ЕМИГРАЦИЯТА

През 1907 г. в Медисън с голям ентузиазъм започва строежът на първата българска черква в САЩ. Стигнал до покрив, той е изоставен по време на голямата депресия, когато хиляди наши емигранти загубват работата си. Спомен от това начинание са три оригинални тухли с кръстчета от едната страна, които днес могат да се видят в Музея на българската емиграция в Северна Америка, намиращ се в град Гоце Делчев. Той съхранява ценни и мили експонати - венчалните корони на първите български заселници, иконите, пред които са кръщавани децата им, кадилницата на първия ни владика в САЩ. Огромният архив пази течения на излизалите в САЩ и Канада български вестници и списания, редки книги, автентични документи и фотоси от живота на нашите колонии в Новия свят. За него разказват запазените писма на емигрантите, предмети от бита, търговски реклами, афиши за пиеси и вечеринки...

Почти 30 години от живота си е посветил на издирване и събиране на това богатство нашият сънародник д-р Иван Гаджев от Детройт. Той е построил и внушителната триетажна сграда на музея в родния си град Гоце Делчев, където е пренесъл и основания от него Институт за история на българската емиграция. Кръстил го е на баща си, народния учител Илия Гаджев, убит без съд и присъда скоро след Девети в зловещата Лушинска яма край Добринище.

След "безследното изчезване" на бащата семейството е изхвърлено от дома си, а 18-годишният Иван трамбова пътните настилки като трудо-

вак. Приемат го във Фармацевтичния институт, но митичната характеристика "син на враг на народа" му попречва да се възползва от отлично взетите изпити. Работи на Баташкия водносилков път и въпреки че мечтата му е да следва химия, единственият му шанс за образование са по-непрестижните специалности - и то ако комисията си затвори очите. Успява да завърши Ветеринарния институт и е разпределен да обслужва 16 погранични села и три ТКЗС-та в родния си край. Д-р Гаджев обаче все задава неудобни въпроси за убийството на баща си и затова набързо е обвинен в саботиране на важни

Напуснал България по политически причини, д-р Иван Гаджев ѝ остана верен в сърцето си

Д-р Гаджев е автор и спонсор на редица книги за историята на България и българската емиграция.

ветеринарни мероприятия. Успява да се защити, но е наясно, че му готвят решетки и затова в нощта срещу 3 юли 1968 г. по гуменки и с протрит работнически панталон минава през телените мрежи на българо-гръцката граница. Вбесено, контраразузнаването праща по дирите му в Гърция специални агенти, но на 22 декември той стъпва на спасителния амери-

кански бряг.

Сняколко чужди думи в речника новопристигналият политически емигрант мие бутилки в "Кокка-Кола", разнася каси, но и се готви за сериозния изпит по английски в Детройтския университет. После трябва да се пребори с над 500 въпроса върху ветеринарната медицина, да изкара едногодишен стаж по специалността, да издър-

жи щатските изпити за право на практикуване в Мичиган, Охайо, Ню Джърси, Онтарио и пр. Става първият българин с диплома на ветеринарен лекар в Северна Америка и отваря модерна клиника в Детройт. Взема си жена с корен от Охридския край и има 5 деца.

Дълги години д-р Иван Гаджев е секретар на ЦК на Македонската патриотична организация за Северна Америка, Австралия и Европа и председател на МПО "Татковина" в Детройт. Отвратен от раздорите в българската политемиграция, от вечните разпри "кой да води бащина дружина", през 1976 г. той подава оставка и решава да тръгне по свой път - да направи нещо за България, неосквернено от политика и страсти. Виждайки, че постепенно си отиват от белия свят големите личности в българската емиграция, д-р Гаджев започва да записва спомените им, да събира архиви и факти за нашенците зад океана. Наема машинописка и натрупва 37 тома със спомени. Скоро къщата му става тясна за колекцията и архива, затова построява допъл-

нителна зала към 1000 кв.м. Цялата дейност на основания от него институт финансира сам.

След промените у нас д-р Гаджев прехвърля всичко в новопостроената сграда в Гоце Делчев. "Направих го тук, защото моята сила идва от недрата на земята, където съм роден, казва той. Тук се чувствам най-силен, най-щастлив, най-плодотворен." Тревожи го фактът, че страната ни няма своя политика по отношение на българските изселници в чужбина, дори не знае точния им брой. Смята, че тая политика трябва да се осъществява от отделно министерство, както е в много страни. Няма все още щастлива емигрантска песен, защото няма щастлив емигрантски живот, смята иначе преуспелият ни сънародник. Щастието не идва само с огромната къща и 2-3 млн. долара - удобства и доволство има, но това още не е щастие. Според д-р Гаджев щастието е да си българин в България и от 1990 г. насам той обезателно си идва всяка година, за да го изпита.

Татяна МАЧКОВСКА